

درس یازدهم: ورود اسلام به ایران

نکته: هنگام ظهور اسلام در شبه جزیره عربستان، خسرو پرویز بر ایران، حکومت می کرد.

۱- اوضاع ایران در آستانه حمله اعراب مسلمان چگونه بود؟ (۲ مورد)

۱- وقتی خسرو پرویز به دست پسر خود به قتل رسید، رقابت و دشمنی در درون دربار ساسانی،

بیشتر شد؛ به طوری که در مدت چهار سال، بیش از ده نفر بر تخت شاهی نشستند.

۲- شورش های فرماندهان و دخالت آنها در رقابت های سیاسی، روحیه سپاهیان را تضعیف کرده و

توان جنگی آنان را کاهش داده بود.

۳- مردم نیز به دلیل وجود نظام طبقاتی، بی عدالتی ها و تبعیض های اجتماعی و مالیات های سنگین،

از حکومت ساسانیان ناراضی بودند.

۴- در اواخر دوره ساسانی، بر اثر طغیان رودهای دجله و فرات و شکسته شدن سدها، بخش های

وسیع از زمین ها و مزارع حاصلخیز در بین النهرین که منبع درآمد مهمی برای حکومت بود، از بین

رفت. قحطی و شیوع بیماری های طاعون و وبا، اوضاع را بدتر کرد.

۲- چه کسی فرمان حمله به مرزهای حکومت ساسانیان و امپراتوری روم شرقی را صادر کرد؟ ابوبکر

خلیفه اول

۳- در زمان خلافت چه کسی بخش اعظم ایران توسط اعراب فتح شد؟ عمر

- ۴- فرمانده ارتش ساسانی که در نبرد قادسیه مقابل سپاه اعراب ایستاد چه نام داشت؟ رستم فرخزاد
- ۵- نتیجه نبرد قادسیه چه بود؟ در این جنگ، رستم فرخ زاد، فرمانده سپاه ساسانی کشته شد و مدتی بعد تیسفون پایتخت ساسانیان با گنجینه ای از غنائم به تسخیر اعراب درآمد.
- ۶- مسلمانان در کدام جنگ ضربه نهایی را بر پیکر ارتش ساسانی وارد کردند؟ در نبردی که در «نهایند» (در نزدیکی همدان) رخ داد، ضربه نهایی بر پیکر ارتش ساسانی وارد شد، به طوری که یزدگرد سوم، آخرین پادشاه ساسانی، دیگر نتوانست سپاهی را برای مقابله با اعراب مسلمان گردآوری کند.
- ۷- آخرین پادشاه ساسانی چه نام داشت و چگونه کشته شد؟ با ورود اعراب به خراسان، یزدگرد سوم به دست آسیابانی در مرو به قتل رسید.
- ۸- شیوه حکومت امویان چگونه بود؟ (۲مورد)
- ۱- امویان حکومت خود را بر پایه خشونت و ظلم بنا نهادند و چندان به دستورات دینی پای بند نبودند.
  - ۲- در آن دوره اشراف و سران قبایل عرب، بر بیشتر ولایات ایران، حکومت می کردند.
  - ۳- بنی امیه به قوم و نَسَب خود، فخرفروشی می کردند. آنان برخلاف نظر قرآن که برتری انسان را به تقوا و پرهیزگاری می داند، قوم عرب را برتر و شریف تر از سایر اقوام می پنداشتند.
  - ۴- در آن دوره، اقوام غیرعرب از جمله ایرانیان مورد تحقیر و توهین قرار می گرفتند و اجازه نداشتند مقام و منصب های مهم، مانند حکومت ولایات یا فرماندهی سپاه را عهده دار شوند.
- نکته: مرکز خلافت امویان در شهر شام (دمشق امروزی) بود.
- ۹- کدامیک از ائمه در دوران حکومت بنی امیه به شهادت رسیدند؟ امام حسن و امام حسین، امام سجاد و امام محمد باقر.
- ۱۰- یک مورد از شورش هایی که ایرانیان به خونخواهی امام حسین و علیه امویان در آن شرکت کردند را نام ببرید؟ قیام مختار ثقفی
- ۱۱- عباسیان چگونه به قدرت رسیدند؟ در اواخر حکومت اموی، آنها نمایندگان را به نقاط مختلف ایران از جمله خراسان فرستادند و مردم را به قیام علیه بنی امیه و حکومت یکی از افراد خاندان پیامبر دعوت کردند، اما نمی گفتند منظورشان از آن فرد چه کسی است. ایرانیان مسلمان و به ویژه

خراسانیان، دعوت عباسیان را پذیرفتند. سرانجام ابومسلم، سردار ایرانی در خراسان قیام کرد. او موفق شد امویان را شکست دهد و سقّاح از خاندان عباسیان را به خلافت برساند.

نکته: منصور، خلیفه دوم عباسی، شهر بغداد را بنا کرد و آن را مرکز خلافت عباسیان قرار داد.

۱۲- شیوه حکومت عباسیان چگونه بود؟ عباسیان نیز در ظلم و ستم، دست کمی از امویان نداشتند. خلفای عباسی از جمله منصور، هارون الرشید و متوکل، امامان شیعه را به سبب مبارزه با ظلم و ستم، به زندان انداختند و به شهادت رساندند. آنها نیز همچون امویان در کاخ ها به خوشگذرانی می پرداختند.

۱۳- تفاوت حکومت امویان و عباسیان در برخورد با ایرانیان چه بود؟ خلفای عباسی بر خلاف امویان از ایرانیان در سمت های مهمی چون وزارت و فرماندهی سپاه و حکومت شهرها، استفاده می کردند.

۱۴- چه کسی ابومسلم خراسانی را به قتل رساند؟ منصور عباسی

۱۵- چرا خلفای عباسی دستور قتل برمکیان را صادر کردند؟ این خاندان در زمان خلافت هارون، عهده دار وزارت و حکومت ولایات شدند و نفوذ و قدرت فراوان کسب کردند. خلیفه ناگهان بر آنان خشم گرفت و دستور داد آنها را از قدرت برکنار و زندانی کنند و به قتل برسانند.

۱۶- نخستین ایرانی که به دین اسلام مشرف شد چه نام داشت؟ سلمان فارسی

۱۷- چه کسی در جنگ احزاب پیشنهاد حفر خندق را داد؟ سلمان فارسی

۱۸- چند تن از یاران امام علی (ع) در صدر اسلام را نام ببرید؟ مقداد، ابوذر و عمار.

۱۹- ایرانیان چگونه به دین اسلام گرایش پیدا کردند؟ پس از آنکه اعراب مسلمان به سرزمین ما آمدند، مردم ایران به تدریج با دین اسلام آشنا شدند ایرانیان پس از درک پیام اسلام، داوطلبانه آن دین را پذیرفتند. پیام اسلام، برابری و برادری بود؛ این پیام برای مردم ایران که از امتیازات طبقاتی اشراف ناخشنود بودند، جذابیت فراوانی داشت.

نکته: پیام اسلام، برابری و برادری بود.

۲۰- چرا ایرانیان علاقه و ارادت خاصی به حضرت علی و فرزندان او پیدا کردند؟ امام علی در دوران حکومت خود هیچ برتری و امتیازی برای اعراب، نسبت به غیراعراب در نظر نمی گرفت. از این رو، ایرانیان علاقه و ارادت خاصی به آن حضرت و فرزندان او پیدا کردند.

۲۱- چه عاملی تاثیر زیادی بر توجه و گرایش مردم ایران به دین اسلام داشت؟ حضور امام رضا و خواهرش حضرت معصومه و برادرش حضرت شاه چراغ و دیگر امامزادگان در ایران.